

Zwalczanie przestępczości
korupcyjnej w Polsce

Mapa korupcji

2016

CENTRALNE BIURO ANTYKORUPCYJNE

MAPA KORUPCJI

Zwalczanie przestępczości korupcyjnej w Polsce w 2016 r.

WARSZAWA 2017

CENTRALNE BIURO ANTYKORUPCYJNE

Al. Ujazdowskie 9
00-583 Warszawa
www.cba.gov.pl

Opracowanie, redakcja graficzna, projekt okładki, skład
Departament Analiz CBA

ISBN 978-83-932954-7-0

Przygotowanie do druku oraz druk

Wydział Wydawnictw i Poligrafii Centrum Szkolenia Policji
ul. Zegrzyńska 121, 05-119 Legionowo
www.csp.edu.pl

Nakład 200 egz.

Spis treści

Zwalczanie korupcji 2016 – najważniejsze liczby	7
Rejestracje przestępstw korupcyjnych	8
Postępowania przygotowawcze.....	13
Podejrzani w sprawach o przestępstwa korupcyjne.....	20
Zastosowane środki zapobiegawcze	22
Zabezpieczone mienie i ujawnione korzyści majątkowe.....	22
Prawomocne skazania	24
Spis tabel	28
Spis wykresów	29

WYKAZ SKRÓTÓW:

ABW	– Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
CBA	– Centralne Biuro Antykorupcyjne
CZSW	– Centralny Zarząd Służby Więziennej
GUS	– Główny Urząd Statystyczny
KAS	– Krajowa Administracja Skarbowa
KCIK	– Krajowe Centrum Informacji Kryminalnych
KGP	– Komenda Główna Policji
MS	– Ministerstwo Sprawiedliwości
SC	– Służba Celna
SG	– Straż Graniczna
ŻW	– Żandarmeria Wojskowa

Dane statystyczne zaprezentowane w niniejszej publikacji dotyczą przestępstw korupcyjnych opisanych w art. 228, 229, 230, 230a, 231 § 2, 250a, 271 § 3, 296a, 296b¹ i 305 Kodeksu karnego², art. 46, 47 i 48 ustawy o sporcie³ oraz art. 54 ustawy refundacyjnej⁴.

¹ Uchylony z dniem 16.10.2010 r. przez art. 64 ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie.

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1137).

³ Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1463).

⁴ Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1844).

Szanowni Państwo,

Korupcja to wielowymiarowe zjawisko analizowane i diagnozowane w najważniejszych dla funkcjonowania państwa aspektach: społecznym, etycznym i prawnym. Nasze indywidualne odczucia związane z łapownictwem, łączą się dodatkowo z konkretnymi doświadczeniami i utrwalonymi stereotypami.

Nie ulega wątpliwości, że przestępczość korupcyjna narusza podstawowe zasady funkcjonowania państwa, spowalniając jego rozwój ekonomiczny i wpływając na obniżenie poziomu życia i poczucia bezpieczeństwa obywateli. Dlatego tak ważna jest walka z tą patologią – ściganie sprawców przestępstw, ale również popularyzacja wiedzy o źródłach i sposobach przeciwdziałania zagrożeniom.

Szczególnie istotnym narzędziem w tej walce jest wiarygodna informacja o skali zjawiska i analiza jego poszczególnych czynników. Przygotowywana przez CBA „Mapa korupcji” jest corocznie doskonalonym wsparciem takich właśnie działań.

Wyzwaniem postawionym przed Biurem i innymi służbami zaangażowanymi w zwalczanie korupcji jest doskonalenie metod: gromadzenia danych, ich ujednoczenia i efektywnej analizy. Jest to jedno z wielu zadań, które będziemy realizować w ramach rządowej strategii antykorupcyjnej.

Raport został przygotowany na podstawie danych własnych Biura oraz informacji przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości, Prokuraturę Generalną, Policję, Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Straż Graniczną, Żandarmerię Wojskową, Służbę Więzienną i Krajową Administrację Skarbową.

Dziękujemy za pomoc i współpracę w jego opracowaniu.

Ernest Bejda

Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego

25 968

Przestępstw korupcyjnych
zarejestrowanych w KCIK

Wszczętych przez ABW, CBA, Policję, SG i ŻW
postępowań przygotowawczych dotyczących
przestępstw korupcyjnych

1 912

1 973

Zakończone przez Policję, ABW, CBA, SG
i ŻW postępowania przygotowawcze
dotyczące przestępstw korupcyjnych

Podjęrzanych w sprawach
o przestępstwa korupcyjne

2 407

2 623

Prawomocnie skazanych
za przestępstwa korupcyjne

REJESTRACJE PRZESTĘPSTW KORUPCYJNYCH

W bazach KCIK, funkcjonującego w strukturach KGP, gromadzone są informacje dotyczące spraw będących przedmiotem czynności operacyjno-rozpoznawczych oraz wszczętych lub zakończonych postępowań przygotowawczych. Są to dane na temat popełnionych przestępstw, informacje o osobach, przeciwko którym prowadzone są postępowania, a także przedmiotach wykorzystywanych do popełnienia przestępstw lub utraconych w związku z przestępstwami.

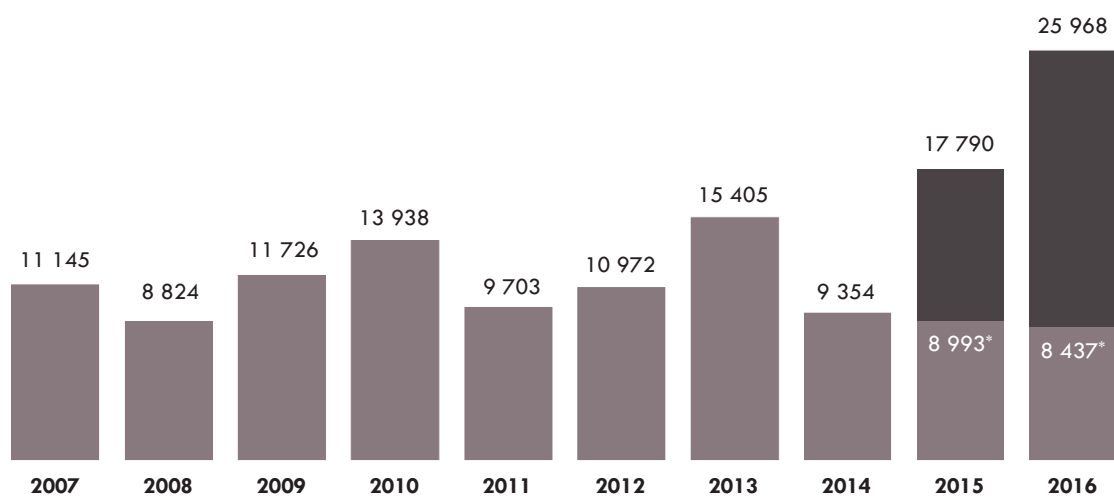
Tabela nr 1 Liczba rejestracji przestępstw korupcyjnych w 2016 r.

Kwalifikacja prawna (artykuł)	Policja	ABW	CBA	Prokuratura	SG	ŻW	Razem
228 kk	4 363	8	62	50	9	4	4 496
229 kk	1 789	4	53	36	69	0	1 951
230 kk	423	2	29	10	0	3	467
230a kk	171	3	11	8	0	1	194
231 § 2 kk	784	4	60	51	2	11	912
250a kk	15	0	13	0	0	0	28
271 § 3 kk	17 494	4	23	6	4	0	17 531
296a kk	134	0	7	0	0	0	141
296b kk	0	0	0	0	0	0	0
305 kk	221	1	18	4	0	2	246
46 ustawy o sporcie	0	0	0	0	0	0	0
47 ustawy o sporcie	0	0	0	0	0	0	0
48 ustawy o sporcie	1	0	0	0	0	0	1
54 ustawy o refundacji	1	0	0	0	0	0	1
Razem	25 396	26	276	165	84	21	25 968

Źródło: KCIK

W 2016 r. zarejestrowano 25 968 przestępstw korupcyjnych, z czego ponad 67% stanowiły przestępstwa, o których mowa w art. 271 § 3 kk.

Wykres nr 1 Liczba przestępstw korupcyjnych zarejestrowanych w KCIK w latach 2007-2016

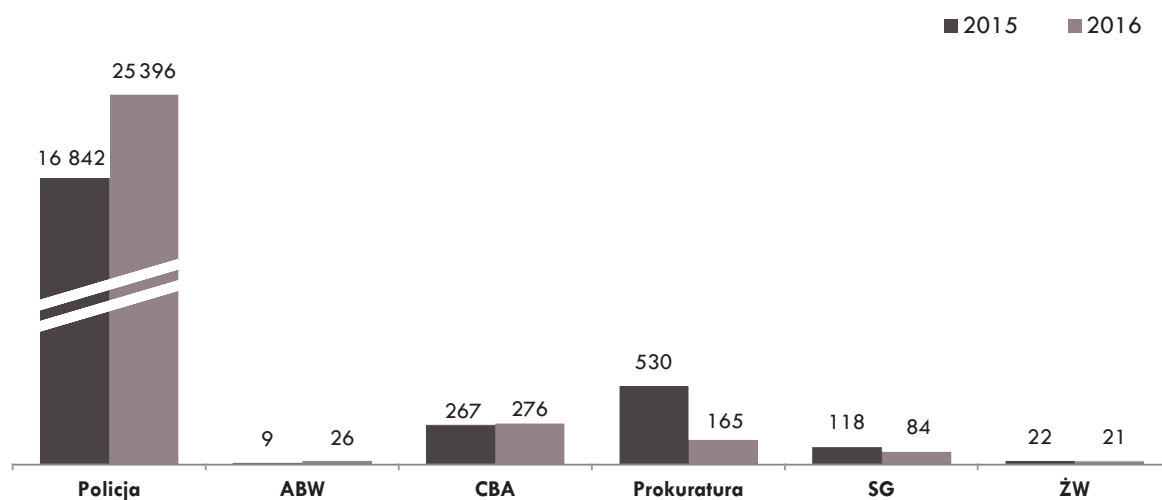

* Liczba rejestracji bez art. 271 § 3 kk.

Źródło: KCIK

Przeważającą liczbę rejestracji (blisko 98%) dokonała Policja. Liczba zarejestrowanych w 2016 r. przestępstw korupcyjnych wzrosła, w porównaniu z 2015 r., o ponad 45% (wykres nr 2).

Wykres nr 2 Liczba przestępstw korupcyjnych zarejestrowanych w latach 2015-2016

Źródło: KCIK

Najczęściej rejestrowanymi przestępstwami poza poświadzeniem nieprawdy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej (271 § 3 kk) były: sprzedajność urzędnicza (art. 228 kk) oraz przekupstwo (art. 229 kk).

Największy spadek rejestracji dotyczył przestępstw przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej (art. 231 § 2 kk).

Tabela nr 2 Liczba przestępstw korupcyjnych zarejestrowanych w latach 2014-2016 według kwalifikacji prawnej czynu

Kwalifikacja prawna (artykuł)	2014	2015	2016
228 kk	2 216	2 398	4 496
229 kk	2 304	2 167	1 951
230 kk	547	662	467
230a kk	336	118	194
231 § 2 kk	3 303	2 894	912
250a kk	103	115	28
271 § 3 kk	–	8 797	17 531
296a kk	160	290	141
296b kk	92	96	0
305 kk	286	243	246
46 ustawy o sporcie	4	7	0
47 ustawy o sporcie	2	0	0
48 ustawy o sporcie	0	2	1
54 ustawy refundacyjnej	1	1	1
Razem	9 354	17 790	25 968

Źródło: KCIK

Zestawienie poniżej przedstawia rejestracje przestępstw z podziałem na województwa, w których zostały popełnione.

Tabela nr 3 Rejestracje przestępstw korupcyjnych w KCIK z podziałem na województwa⁵

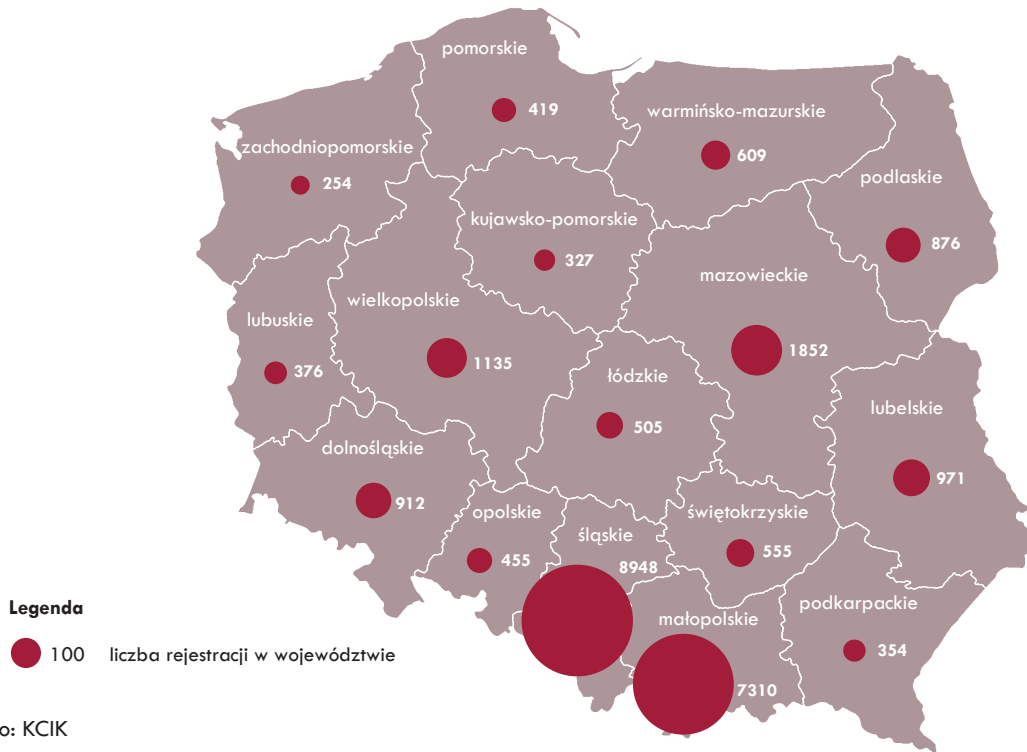
Miejsce popełnienia przestępstwa (województwo)	Kwalifikacja prawna (artykuł)												Razem
	228 kk	229 kk	230 kk	230a kk	231 § 2 kk	250a kk	271 § 3 kk	296a kk	296b kk	305 kk	48 ustawy o sporcie	54 ustawy refundacyjnej	
śląskie	1 976	557	194	40	63	0	6 081	12	0	25	0	0	8 948
małopolskie	1 059	105	34	11	76	1	6 001	6	0	17	0	0	7 310
mazowieckie	231	334	72	64	138	3	933	27	0	49	0	1	1 852
wielkopolskie	25	129	9	2	123	0	813	22	0	12	0	0	1 135
lubelskie	213	161	9	6	24	0	540	1	0	17	0	0	971
dolnośląskie	67	67	11	4	25	0	686	31	0	21	0	0	912
podlaskie	467	34	15	37	128	0	191	1	0	3	0	0	876
warmińsko-mazurskie	118	43	1	3	26	7	402	4	0	5	0	0	609
świętokrzyskie	8	57	24	2	49	1	409	0	0	5	0	0	555
łódzkie	24	83	10	3	38	0	315	16	0	16	0	0	505
opolskie	14	18	14	1	3	0	401	0	0	4	0	0	455
pomorskie	92	48	32	9	39	0	182	3	0	14	0	0	419
lubuskie	10	32	4	5	84	0	232	1	0	8	0	0	376
podkarpackie	70	152	21	3	13	3	81	1	0	10	0	0	354
kujawsko- pomorskie	14	85	8	1	9	0	187	4	0	19	0	0	327
zachodniopomorskie	62	34	8	1	33	13	71	12	0	19	1	0	254
brak danych o województwie	50	20	6	4	45	0	6	0	0	2	0	0	133
Razem	4 500	1 959	472	196	916	28	17 531	141	0	246	1	1	25 991

Źródło: KCIK

Największa liczba rejestracji dotyczyła przestępstw popełnionych na terenie województwa śląskiego (8 948), a następnie małopolskiego (7 310). Najmniej rejestracji z 2016 r. dotyczyło przestępstw popełnionych na terenie województwa zachodniopomorskiego (254) i kujawsko-pomorskiego (327).

⁵ Ponieważ w roku 2016 w KCIK nie zostały zarejestrowane przestępstwa opisane w art. 46 i 47 ustawy o sporcie, danych ich dotyczących nie przedstawiono w tabeli.

Wykres nr 3 Rejestracje przestępstw korupcyjnych w KCIK w 2016 r. z podziałem na województwa

Źródło: KCIK

Wykres nr 4 Rejestracje przestępstw korupcyjnych w KCIK w 2016 r. w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców z podziałem na województwa

Źródło: GUS, KCIK

W przeliczeniu na 1 mln mieszkańców najwięcej przestępstw korupcyjnych zarejestrowano w województwie śląskim, a najmniej w województwie zachodniopomorskim.

POSTĘPOWANIA PRZYGOTOWAWCZE

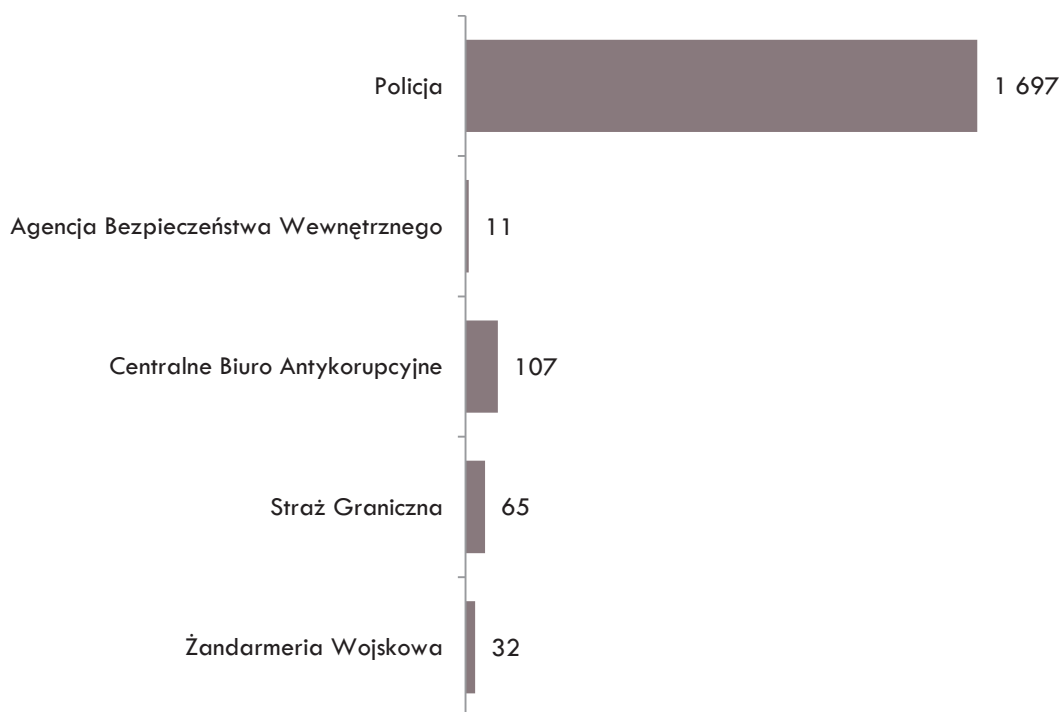
Wszczęte postępowania przygotowawcze

Wydanie postanowienia o wszczęciu postępowania przygotowawczego inicjuje proces karny. Przed wszczęciem może jednak zaistnieć potrzeba sprawdzenia, czy faktycznie doszło do przestępstwa – wówczas podejmowane są czynności sprawdzające. Uzasadnione podejrzenie musi dotyczyć konkretnego czynu, który będzie zakwalifikowany jako konkretne przestępstwo.

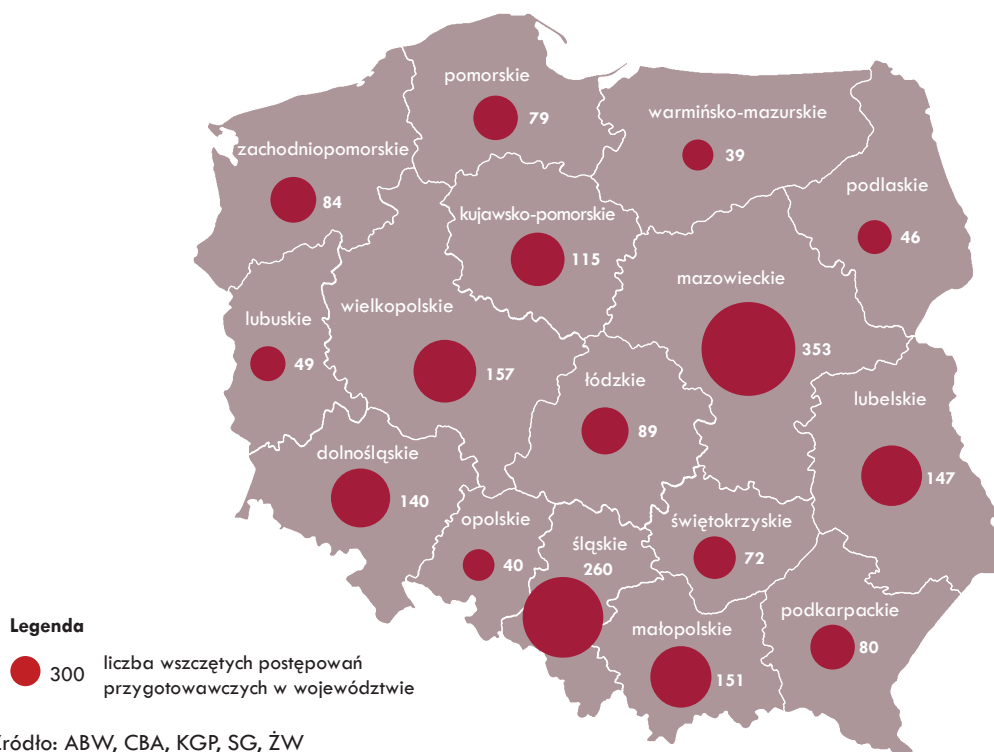
Z danych Policji wynika, że prowadziła ona 1 697 postępowań wszczętych w 2016 r. – najwięcej ze wszystkich służb do tego uprawnionych. ABW prowadziła 11 takich postępowań, CBA – 107, SG – 65, natomiast ŻW – 32.

Wykres nr 5 Liczba postępowań przygotowawczych wszczętych w 2016 r. prowadzonych przez poszczególne służby

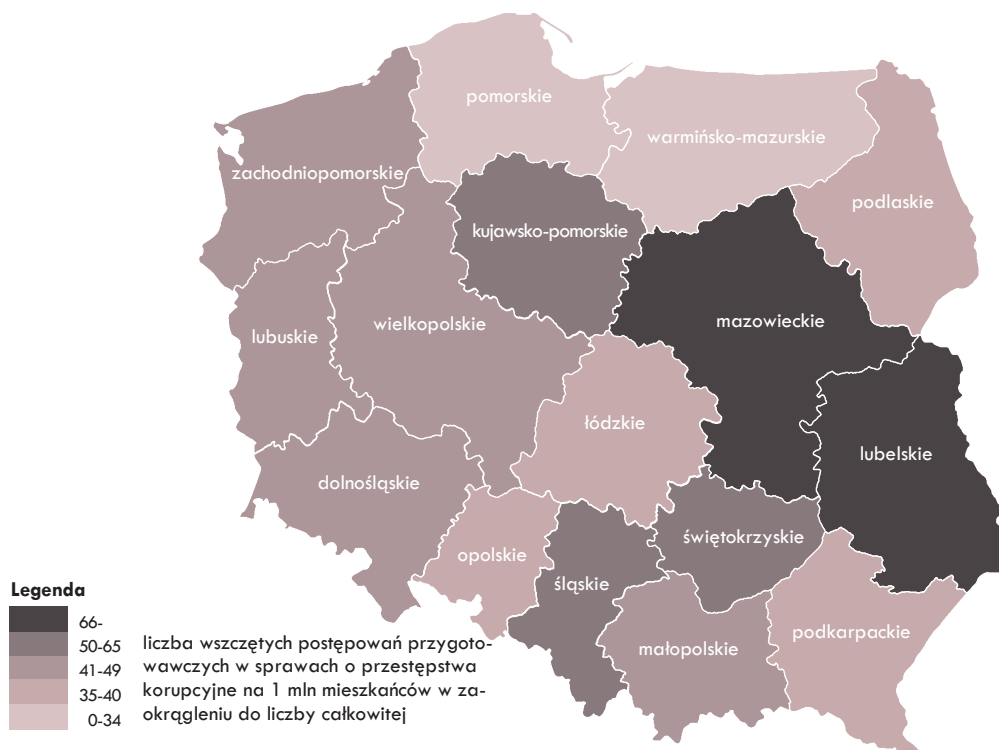
Źródło: ABW, CBA, KGP, SG, ŻW

Wykres nr 6 Postępowania przygotowawcze wszczęte w 2016 r. z podziałem na województwa

Podobnie jak w latach poprzednich, najwięcej postępowań w sprawach korupcyjnych wszczęto na terenie województw mazowieckiego i śląskiego. Najmniej spraw wszczynanych było w województwach warmińsko-mazurskim i opolskim.

Wykres nr 7 Postępowania przygotowawcze wszczęte w 2016 r. w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców z podziałem na województwa

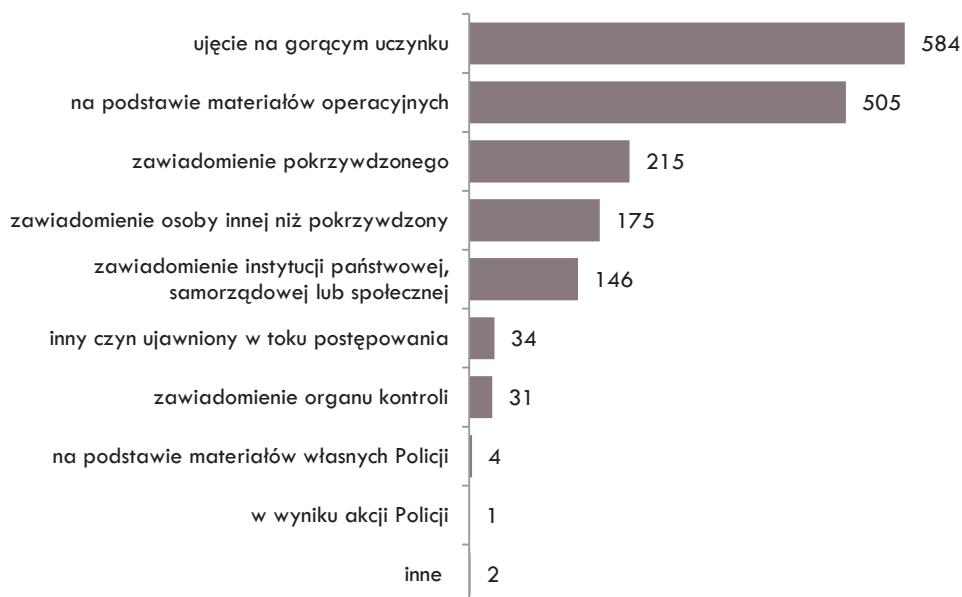
Najwięcej postępowań przygotowawczych w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców wszczęto w 2016 r. w województwach: lubelskim (69 postępowań) i mazowieckim (66), w 2015 r. – w kujawsko-pomorskim (72), mazowieckim i świętokrzyskim (po 70). Najmniej postępowań w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców wszczęto w województwach warmińsko-mazurskim (27) i pomorskim (34). W 2015 r. były to województwa: opolskie (33) i warmińsko-mazurskie (35).

Podstawa wszczęcia postępowań przygotowawczych

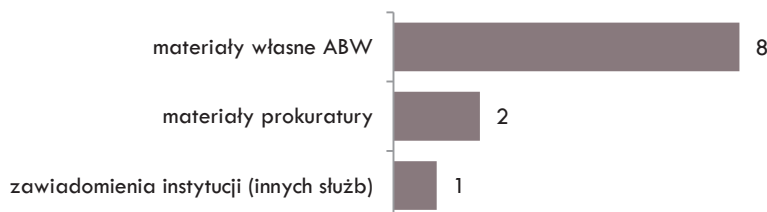
Źródłem informacji o możliwości popełnienia przestępstwa mogą być: osoby fizyczne, instytucje państwowe i samorządowe lub ustalenia własne organu ścigania (np. czynności operacyjno-rozpoznawcze, dochodzeniowo-śledcze czy kontrole). Dla wszczęcia postępowania nie ma znaczenia, czy sprawca przestępstwa jest znany, istotna jest wiarygodność informacji – wskazanie faktów i dowodów, które uprawdopodobniają zaistnienie przestępstwa.

Wykres nr 8 Postępowania przygotowawcze wszczęte w 2016 r. prowadzone przez Policję

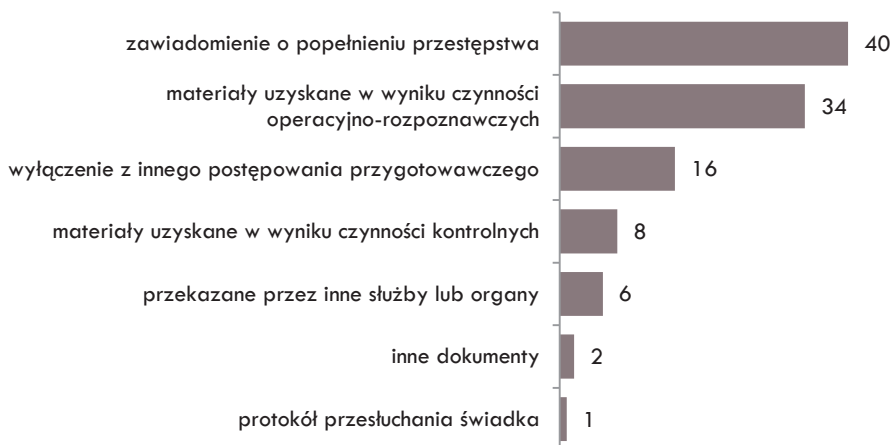
Źródło: KGP

Wykres nr 9 Postępowania przygotowawcze wszczęte w 2016 r. prowadzone przez ABW

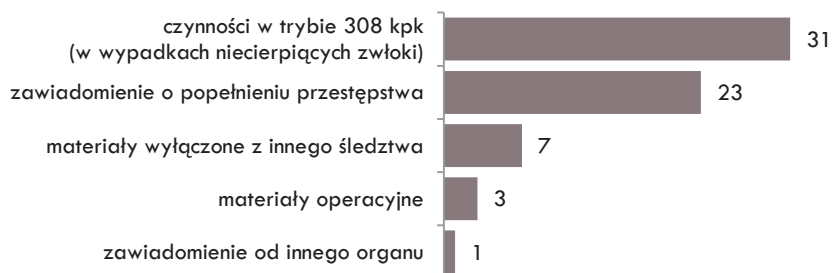
Źródło: ABW

Wykres nr 10 Postępowania przygotowawcze wszczęte w 2016 r. prowadzone przez CBA

Źródło: CBA

Wykres nr 11 Postępowania przygotowawcze wszczęte w 2016 r. prowadzone przez SG

Źródło: SG

Wykres nr 12 Postępowania przygotowawcze wszczęte w 2016 r. prowadzone przez ŻW

Źródło: ŻW

Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuraturę, Policję albo inny organ uprawniony do prowadzenia postępowań przygotowawczych (art. 304 § 1 kpk). Instytucje państwowe i samorządowe są zobligowane (art. 304 § 2 kpk) do niezwłocznego zawiadomienia prokuratury lub Policji, gdy w związku ze swoją działalnością uzyskają informacje o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, ponadto do wykonania niezbędnych czynności zabezpieczających ślady i dowody przestępstwa przed ich zatarciem. Obowiązek zawiadomienia o przestępstwie należy przede wszystkim do osób sprawujących funkcje kierownicze w instytucjach. Pracownik zobowiązany jest do zawiadomienia swoich przełożonych. Jeśli nie powiadomi o tym fakcie kierownictwa, może ponieść odpowiedzialność dyscyplinarną lub służbową. Natomiast kierownictwo instytucji państwowych i samorządowych może odpowiadać m.in. za przestępstwo z art. 231 kk, tj. działanie na szkodę interesu publicznego lub prywatnego w wyniku niedopełnienia obowiązku.

Prowadzone postępowania przygotowawcze

Na liczbę prowadzonych postępowań składają się postępowania wszczęte w 2016 r. oraz kontynuowane z lat wcześniejszych.

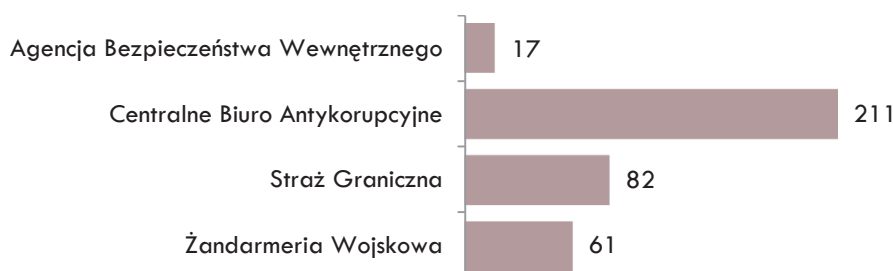

W art. 310 kpk określono, że śledztwo powinno być ukończone w ciągu 3 miesięcy. W przypadku niezakończenia śledztwa w tym terminie przepisy Kodeksu postępowania karnego dopuszczają możliwość jego przedłużenia na dalszy czas oznaczony przez prokuratora.

W 2016 r. ABW prowadziła 17 postępowań przygotowawczych w sprawach korupcyjnych, CBA – 211, SG – 82, zaś ŻW – 61.

Poniższe zestawienie przedstawia liczbę postępowań przygotowawczych prowadzonych przez wymienione służby w 2016 r.

Wykres nr 13 Liczba postępowań przygotowawczych prowadzonych przez służby w 2016 r.⁶

Źródło: ABW, CBA, SG, ŻW

Zakończone postępowania przygotowawcze

Śledztwo kończy postanowienie o jego zamknięciu (art. 321 kpk) lub umorzeniu (art. 322 kpk). Postanowienie o zamknięciu śledztwa jest wydawane w sytuacji, gdy organ prowadzący postępowanie uzna, że zebrany materiał dowodowy jest wystarczający do skierowania aktu oskarżenia do sądu.

Postępowanie karne umarza się, jeśli z zebranego materiału dowodowego wynika, że:

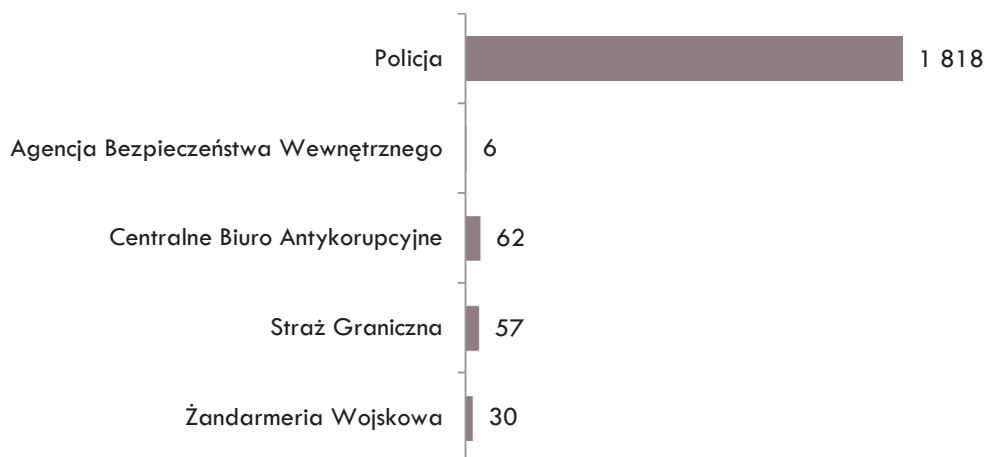
- czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia,
- czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa,
- społeczna szkodliwość czynu jest znikoma,
- ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze,
- podejrzany zmarł,
- nastąpiło przedawnienie karalności,
- postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się,
- sprawca nie podlega orzecznictwu polskich sądów karnych,
- brak jest skargi uprawnionego oskarżyciela,
- brak jest wymaganego zezwolenia na ściganie lub wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej, chyba że ustawa stanowi inaczej,
- zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie.

Ponadto postępowanie umarza się, gdy nie wykryto sprawcy.

Istnieje także możliwość warunkowego umorzenia postępowania. Polega ono na rezygnacji z ukarania sprawcy przestępstwa na rzecz poddania go próbie.

⁶ Przekazane przez KGP dane nie zawierały informacji na temat liczby prowadzonych postępowań.

Wykres nr 14 Liczba postępowań przygotowawczych zakończonych przez służby w 2016 r.

Źródło: ABW, CBA, KGP, SG, ŻW

W 2016 r. Policja zakończyła 1 818 postępowań w sprawach o przestępstwa korupcyjne. W przypadku 912 zakończonych postępowań wystąpiono z wnioskiem o sporządzenie aktu oskarżenia. Umorzono 672 śledztw, w tym 285 warunkowo. W inny sposób, w tym wnioskiem o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy, zakończono 236 postępowań. Do innych organów przekazano 10 spraw, a do rozpatrzenia przez sąd rodzinny – 2.

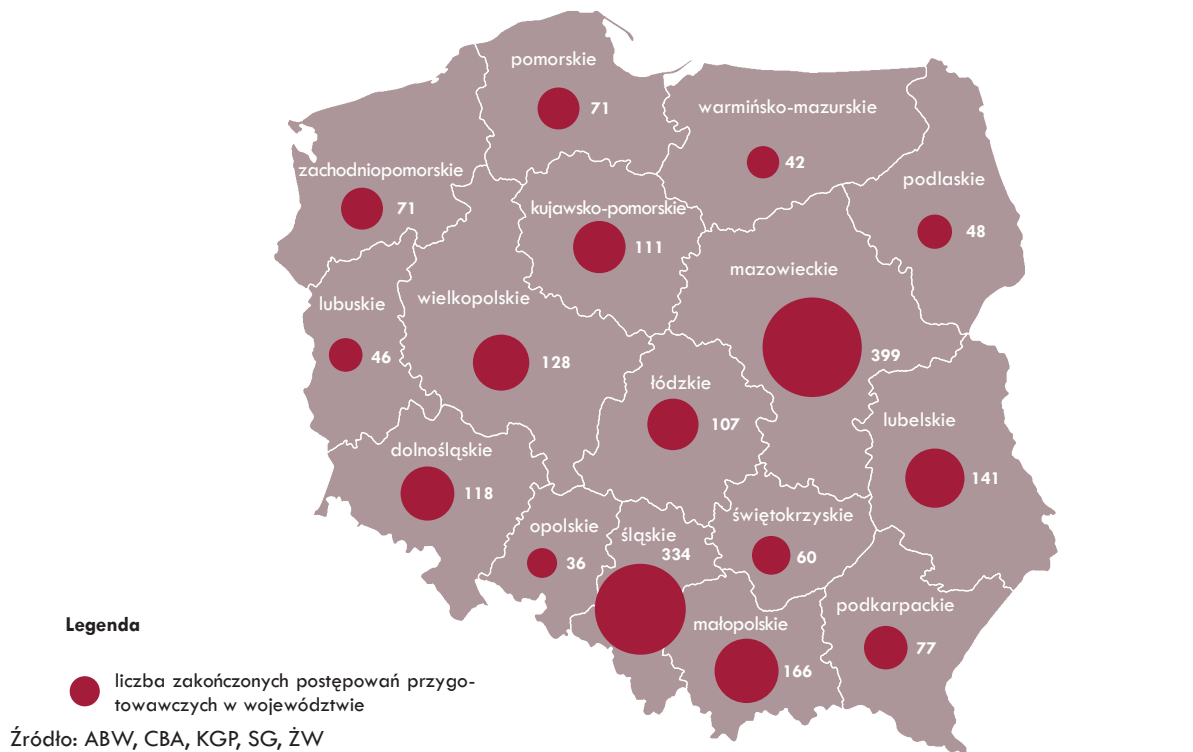
ABW wystąpiła z wnioskiem o sporządzenie aktu oskarżenia w 4 postępowaniach. Umorzono 1 sprawę, a w 1 przypadku wątek korupcyjny wyłączono do odrębnego postępowania.

Skierowaniem aktu oskarżenia do sądu zakończono 32 postępowania prowadzone przez CBA, tj. 52% wszystkich zakończonych. Umorzono 29 spraw, a 1 przekazano innym organom.

Z postępowań prowadzonych przez SG w sprawach z art. 228, 229 oraz 231 § 2 kk zakończono 57. W 41 przypadkach skierowano do sądu akt oskarżenia, co stanowi 72% zakończonych postępowań, 6 śledztw umorzono (w tym 1 warunkowo), a 10 przekazano innym organom.

Jednostki ŻW wnioskowały o skierowanie aktów oskarżenia w 5 zakończonych sprawach o przestępstwa korupcyjne, 16 postępowań zostało umorzonych (w tym 2 warunkowo), a 6 przekazano innym organom ścigania. W 3 przypadkach wystąpiono z wnioskiem o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy.

Wykres nr 15 Postępowania przygotowawcze zakończone w 2016 r. z podziałem na województwa

Wykres nr 16 Liczba zakończonych w 2016 r. postępowań przygotowawczych na 1 mln mieszkańców z podziałem na województwa

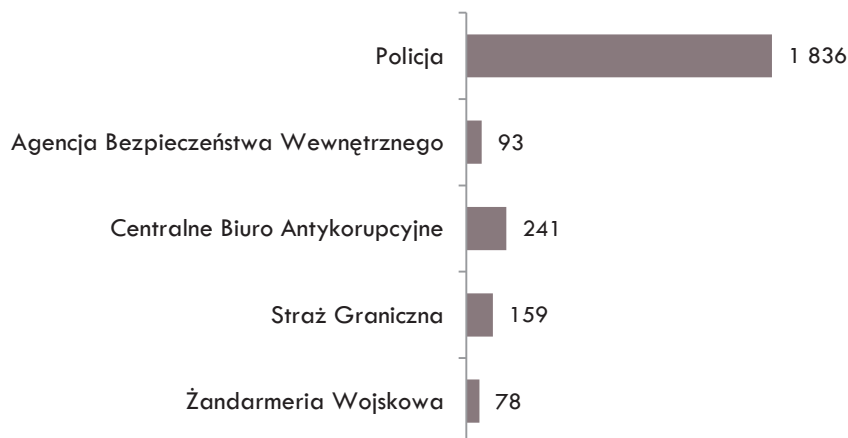
Najwięcej postępowań przygotowawczych w sprawach korupcyjnych zakończono w 2016 r. na terenie województwa mazowieckiego, a najmniej w województwie opolskim. W przeliczeniu na 1 mln mieszkańców najwięcej spraw zakończono w województwach mazowieckim (74) i śląskim (73). Z kolei najmniej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (29) i pomorskiego (31).

PODEJRZANI W SPRAWACH O PRZESTĘPSTWA KORUPCYJNE

Zgodnie z art. 71 § 1 kpk podejrzanym jest osoba, co do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów, albo której bez wydania takiego postanowienia postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego. Z chwilą wniesienia do sądu aktu oskarżenia lub wniosku o warunkowe umorzenie postępowania osoba taka uważana jest za oskarżonego.

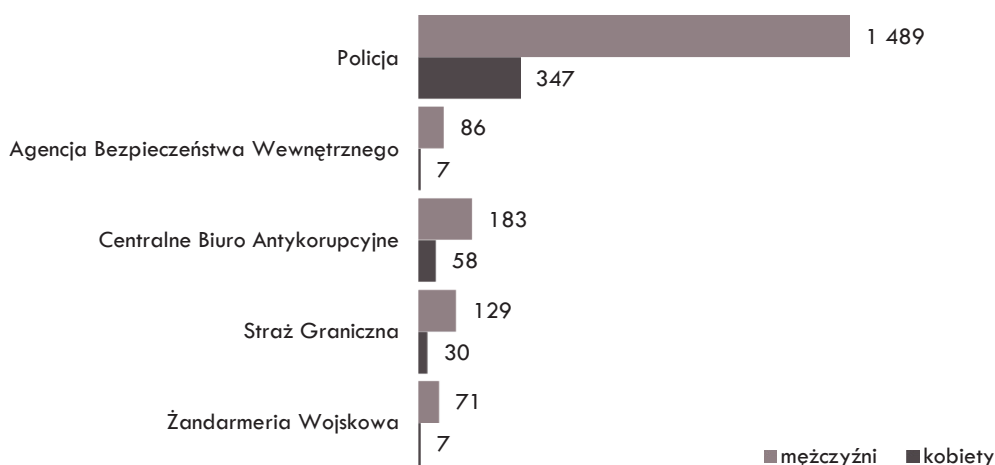
Wykres nr 17 Liczba podejrzanych w postępowaniach prowadzonych przez służby w 2016 r.

Źródło: ABW, CBA, KGP, SG, ŻW

Zdecydowaną większość podejrzanych o przestępstwa korupcyjne stanowili mężczyźni. W prowadzonych przez Policję postępowaniach kobiety stanowiły 19% spośród podejrzanych, w przypadku ABW – blisko 8%, CBA – 24%, SG – blisko 19% i ŻW – 9%.

Wykres nr 18 Płeć podejrzanych w postępowaniach prowadzonych przez służby w 2016 r.

Źródło: ABW, CBA, KGP, SG, ŻW

Najliczniejszą grupę podejrzanych o popełnienie przestępstw korupcyjnych (ponad 34%) stanowiły osoby powyżej 50. roku życia.

Tabela nr 4 Wiek podejrzanych o przestępstwa korupcyjne w postępowaniach w 2016 r.

Wiek podejrzanych	Policja	ABW	CBA	SG	ŻW	Razem
do 20 lat	38	0	1	0	0	39
21-29 lat	268	0	11	9	5	293
30-39 lat	468	15	56	50	28	617
40-49 lat	455	27	64	66	29	641
50 i więcej lat	607	51	109	34	16	817
Razem	1 836	93	241	159	78	2 407

Źródło: ABW, CBA, KGP, SG, ŻW

Ponad 91% podejrzanych, których obywatelstwo zostało ustalone, stanowili obywatele Polski. Spośród obcokrajowców najliczniejszą grupę stanowili obywatele Ukrainy (4,5% wszystkich podejrzanych).

Tabela nr 5 Obywatelstwo podejrzanych o przestępstwa korupcyjne w postępowaniach w 2016 r.

Obywatelstwo podejrzanych	Policja ⁷	ABW	CBA	SG	Razem
Polska	1 182	92	238	72	1 584
Ukraina	31	1	1	71	104
Rumunia	4	0	0	4	8
Białoruś	7	0	0	8	15
Rosja	1	0	0	2	3
Niemcy	4	0	2	1	7
Bułgaria	4	0	0	0	4
pozostałe państwa Europy	9	0	0	1	10
Wietnam	1	0	0	0	1
Armenia	1	0	0	0	1
inne	2	0	0	0	2
nieokreślone	590	0	0	0	590
Razem	1 836	93	241	159	2 329

Źródło: ABW, CBA, KGP, SG

⁷ W styczniu 2013 r. zmienił się zakres danych statystycznych gromadzonych przez Policję; wprowadzanie do systemu informacji dotyczącej obywatelstwa nie jest obligatoryjne.

ZASTOSOWANE ŚRODKI ZAPOBIEGAWCZE

Środki zapobiegawcze stosowane są w celu zapewnienia prawidłowego przebiegu postępowania, a wyjątkowo także by zapobiec popełnieniu przez podejrzanego (lub oskarżonego) nowego, ciężkiego przestępstwa. Środki te można stosować tylko wtedy, gdy zebrane dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, że podejrzany (oskarżony) popełnił przestępstwo (art. 249 § 1 kpk).

W toku postępowania mogą być zastosowane następujące środki zapobiegawcze:

- dozór Policji,
- poręczenie majątkowe,
- poręczenie społeczne lub osoby godnej zaufania,
- zakaz opuszczania kraju połączony z zatrzymaniem paszportu,
- zawieszenie w czynnościach służbowych lub w wykonywaniu zawodu,
- nakaz powstrzymywania się od określonej działalności lub od prowadzenia określonego rodzaju pojazdów,
- zakaz ubiegania się o zamówienia publiczne na czas trwania postępowania,
- nakaz opuszczenia przez podejrzanego lokalu mieszkalnego,
- tymczasowe aresztowanie.

O zastosowaniu środka zapobiegawczego decyduje prokurator – z wyjątkiem tymczasowego aresztowania, o którym decyduje sąd.

Poręczenie majątkowe to wciąż najczęściej stosowany środek zapobiegawczy w śledztwach w sprawach korupcyjnych.

Tabela nr 6 Rodzaje środków zapobiegawczych zastosowanych wobec podejrzanych w 2016 r.

Rodzaj środka zapobiegawczego	Policja	ABW	CBA	SG	ŻW	Razem
poręczenie majątkowe	20	8	59	24	8	111
dozór Policji	0	1	28	41	7	70
tymczasowe aresztowanie	37	7	13	13	0	70
zakaz opuszczania kraju	9	0	8	16	1	33
zawieszenie w czynnościach służbowych lub w wykonywaniu zawodu	1	0	17	14	5	32
zatrzymanie paszportu	0	0	9	4	0	13
nakaz powstrzymywania się od określonej działalności lub od prowadzenia określonego rodzaju pojazdów	2	0	0	0	0	2
inne	0	0	14	0	4	14
Razem	69	16	148	112	25	345

Źródło: ABW, CBA, KGP, SG, ŻW

ZABEZPIECZONE MIENIE I UJAWNIONE KORZYŚCI MAJĄTKOWE

W 2016 r. łączna wartość ujawnionych przez CBA korzyści majątkowych wyniosła ponad 25 mln zł. Ponadto zabezpieczono mienie o wartości blisko 29 mln zł.

Korzyści majątkowe to różne dobra zaspokajające określone potrzeby, których wartość da się wyrazić w pieniądzu. Do korzyści zaliczamy, oprócz gotówki, m.in.: atrakcyjne przedmioty, wycieczki, ale także pożyczki udzielane na preferencyjnych warunkach, umorzenia długów czy udzielenie zamówienia publicznego.

Postępowania prowadzone przez Policję pozwoliły ujawnić udzielone korzyści majątkowe w łącznej kwocie blisko 9 mln zł. Wartość zabezpieczonego mienia wyniosła blisko 6 mln zł.

W postępowaniach przygotowawczych prowadzonych przez ABW ujawniono udzielone korzyści majątkowe ogólnej wartości ponad 1 mln zł. ABW nie zabezpieczyła mienia w sprawach wszczętych w 2016 r.

W śledztwach w sprawach korupcyjnych wszczętych przez SG ujawniono korzyści majątkowe, których wartość wyniosła: ponad 5 tys. zł, 375 euro, 180 dolarów amerykańskich i 600 hrywien. Zabezpieczono mienie na łączną kwotę 15,5 tys. zł.

PRAWOMOCNE SKAZANIA

W 2016 r. za przestępstwa korupcyjne skazano 2 623 osoby. Zdecydowana większość wydanych orzeczeń dotyczyła przestępstwa przekupstwa (art. 229 kk) – 1 228 przypadków. Kolejnym przestępstwem, w przypadku którego najczęściej wydawano rozstrzygnięcia skazujące, było poświadczenie nieprawdy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej (art. 271 § 3 kk) – 618 skazanych.

Tabela nr 7 Prawomocnie skazani za przestępstwa korupcyjne w 2016 r. według kwalifikacji prawnej czynu głównego z podziałem na rodzaj kar

Kwalifikacja prawna (artykuł)	Rodzaj kary								Razem
	grzywna samoistna	ograniczenie wolności		pozbawienie wolności		środki karne orzeczone samoistnie (świadczenie pieniężne)	kara mieszana		
		w tym z zawieszeniem	w tym z zawieszeniem	w tym z zawieszeniem	w tym z zawieszeniem				
228 kk	23	0	1	0	310	290	4	0	338
229 kk	146	4	21	0	1 034	930	0	27	1 228
230 kk	8	0	5	0	94	61	0	0	107
230a kk	20	0	0	0	82	82	0	0	102
231 § 2 kk	13	1	0	0	86	80	0	1	100
250a kk	9	0	3	0	26	25	0	0	38
271 § 3 kk	111	0	6	0	500	427	0	1	618
296a kk	6	0	5	0	16	16	0	0	27
296b kk	0	0	0	0	54	54	0	0	54
305 kk	5	0	0	0	6	6	0	0	11
46 ust. o sporcie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
47 ust. o sporcie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
48 ust. o sporcie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
54 ust. refundacyjnej	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem	341	5	41	0	2 208	1 971	4	29	2 623

Źródło: MS

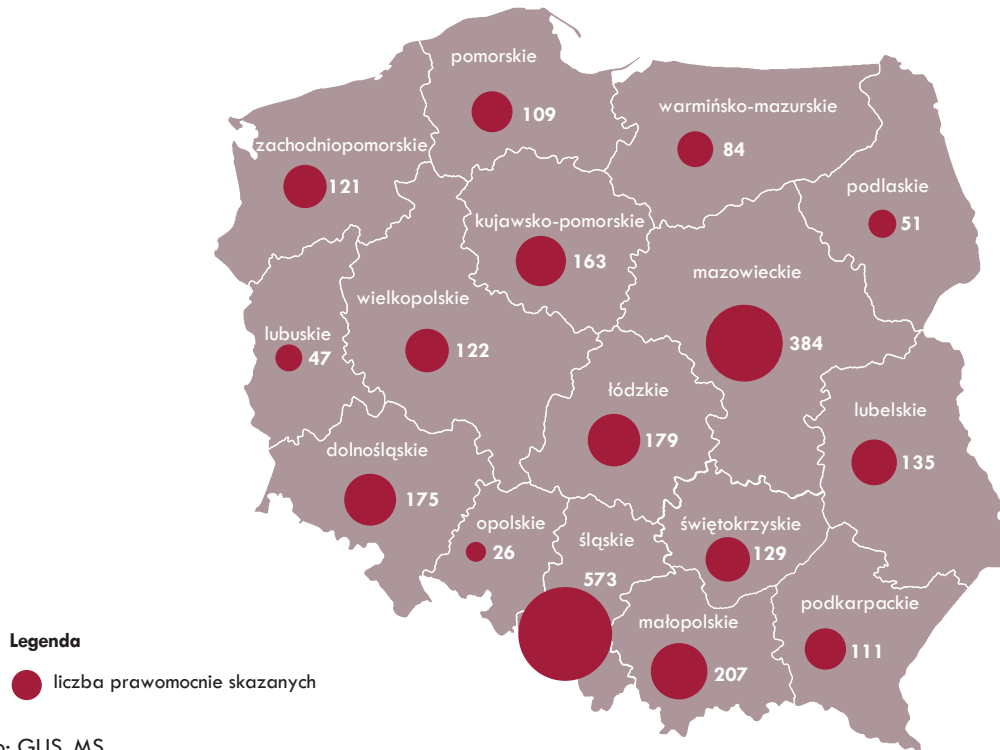
Najczęściej orzekaną karą za przestępstwa korupcyjne było pozbawienie wolności z warunkowym zawieszeniem jego wykonania. Bezwzględną karę pozbawienia wolności wymierzono 9% oskarżonych, a więc większej liczbie niż w roku 2015 (5,9%). Drugą pod względem częstotliwości wymierzania była kara grzywny samoistnej orzekana wobec 13% skazanych.

Za popełnienie przestępstw korupcyjnych najwięcej osób skazano w 2016 r., podobnie jak w 2015 r., na terenie województw: śląskiego – 573 i mazowieckiego – 384.

Województwem, w którym w 2016 r. skazano za przestępstwa korupcyjne najmniej osób, było opolskie (26).

Najwięcej skazań, w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców, przypadło na województwo śląskie (126), najmniej zaś na opolskie (26).

Wykres nr 19 Prawomocnie skazani za przestępstwa korupcyjne w 2016 r. z podziałem na województwa

Źródło: GUS, MS

Wykres nr 20 Prawomocnie skazani za przestępstwa korupcyjne w 2016 r. z podziałem na województwa

Źródło: GUS, MS

Zdecydowana większość skazanych za przestępstwa korupcyjne to mężczyźni.

Wykres nr 21 Płeć prawomocnie skazanych dorosłych za przestępstwa korupcyjne w 2016 r.

Źródło: MS

W grupie wszystkich skazanych kobiet osądzone za przestępstwa korupcyjne stanowią 1,5%, natomiast w grupie wszystkich skazanych mężczyzn osądzeni za przestępstwa korupcyjne to blisko 0,8%.

Recydywą podstawową (prostą – art. 64 § 1 kk) nazywamy sytuację, gdy sprawca skazany za przestępstwo umyślne na karę pozbawienia wolności popełnia w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary umyślne przestępstwo podobne do tego, za które już był skazany.

Recydywa wielokrotna (multirecydywa – art. 64 § 2 kk) zachodzi, gdy sprawca skazany w warunkach recydywy prostej, który odbył łącznie co najmniej rok kary pozbawienia wolności, w ciągu 5 lat po odbyciu ostatniej kary ponownie popełnia umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu lub przestępstwo przeciwko mieniu, z użyciem przemocy lub groźby jej użycia.

Popelnienie kolejno kilku czynów zabronionych nie musi stanowić recydywy w rozumieniu Kodeksu karnego, powoduje natomiast istotne następstwa w wymiarze lub w wykonywaniu orzeczonych już kar.

Informacje Ministerstwa Sprawiedliwości na temat skazanych recydywistów potwierdzają, że sprawcy przestępstw korupcyjnych bardzo rzadko są ponownie karani za ten rodzaj czynu zabronionego.

Tabela nr 8 Recydywiści prawomocnie skazani za przestępstwa korupcyjne w 2016 r.

Kwalifikacja prawna (artykuł)	art. 64 § 1 kk	art. 64 § 2 kk
228 kk	2	4
229 kk	3	2
230 kk	1	0
231 § 2 kk	0	1
250a kk	1	0
271 § 3 kk	10	3
Razem	17	10

Źródło: MS

Recydywa wielokrotna, w przypadku przestępstw korupcyjnych, ma charakter incydentalny; w 2016 r. dotyczyła jedynie 10 przypadków.

W 2016 r. do zakładów karnych w celu odbycia kary za przestępstwa korupcyjne przyjęto łącznie 241 skazanych, w tym 16 kobiet i 225 mężczyzn.

Tabela nr 9 Osoby przyjęte w 2016 r. do odbycia kary pozbawienia wolności za przestępstwa korupcyjne z podziałem na płeć

Wymiar kary	mężczyźni	kobiety
do 1 roku	80	8
powyżej 1 roku do 2 lat	96	4
powyżej 2 lat do 3 lat	31	0
powyżej 3 lat do 5 lat	14	2
powyżej 5 lat	4	2
Razem	225	16

Źródło: CZSW

W trakcie odbywania kary w stosunku do 98 osób orzeczono warunkowe przedterminowe zwolnienie, a wobec 14 osób – przerwę w jej wykonywaniu.

Dane CZSW, dotyczące uprzedniej karalności osób pozbawionych wolności za przestępstwa korupcyjne (czyli zarówno tymczasowo aresztowanych, jak i skazanych), potwierdzają, że występki te mają najczęściej charakter incydentalny.

Tabela nr 10 Osoby pozbawione wolności w sprawach o przestępstwa korupcyjne w 2016 r. z podziałem na płeć i uprzednią karalność

Uprzednia karalność	mężczyźni	kobiety
brak recydywy	283	29
recydywa kodeksowa	27	5

Źródło: CZSW

SPIS TABEL

1	Liczba rejestracji przestępstw korupcyjnych w 2016 r.....	8
2	Liczba przestępstw korupcyjnych zarejestrowanych w latach 2014–2016 według kwalifikacji prawnej czynu	10
3	Rejestracje przestępstw korupcyjnych w KCIK z podziałem na województwa	11
4	Wiek podejrzanych o przestępstwa korupcyjne w postępowaniach w 2016 r.	21
5	Obywatelstwo podejrzanych o przestępstwa korupcyjne w postępowaniach w 2016 r.	21
6	Rodzaje środków zapobiegawczych zastosowanych wobec podejrzanych w 2016 r.	22
7	Prawomocnie skazani za przestępstwa korupcyjne w 2016 r. według kwalifikacji prawnej czynu głównego z podziałem na rodzaj kar.....	24
8	Recydywiści prawomocnie skazani za przestępstwa korupcyjne w 2016 r.	26
9	Osoby przyjęte w 2016 r. do odbycia kary pozbawienia wolności za przestępstwa korupcyjne z podziałem na płeć.....	27
10	Osoby pozbawione wolności w sprawach o przestępstwa korupcyjne w 2016 r. z podziałem na płeć i uprzednią karalność	27

SPIS WYKRESÓW

1	Liczba przestępstw korupcyjnych zarejestrowanych w KCIK w latach 2007–2016	9
2	Liczba przestępstw korupcyjnych zarejestrowanych w latach 2015–2016.....	9
3	Rejestracje przestępstw korupcyjnych w KCIK w 2016 r. z podziałem na województwa.....	12
4	Rejestracje przestępstw korupcyjnych w KCIK w 2016 r. w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców z podziałem na województwa	12
5	Liczba postępowań przygotowawczych wszczętych w 2016 r. prowadzonych przez poszczególne służby.....	13
6	Postępowania przygotowawcze wszczęte w 2016 r. z podziałem na województwa.....	14
7	Postępowania przygotowawcze wszczęte w 2016 r. w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców z podziałem na województwa	14
8	Postępowania przygotowawcze wszczęte w 2016 r. prowadzone przez Policję	15
9	Postępowania przygotowawcze wszczęte w 2016 r. prowadzone przez ABW	15
10	Postępowania przygotowawcze wszczęte w 2016 r. prowadzone przez CBA.....	16
11	Postępowania przygotowawcze wszczęte w 2016 r. prowadzone przez SG.....	16
12	Postępowania przygotowawcze wszczęte w 2016 r. prowadzone przez ŻW.....	16
13	Liczba postępowań przygotowawczych prowadzonych przez służby w 2016 r.....	17
14	Liczba postępowań przygotowawczych zakończonych przez służby w 2016 r.....	18
15	Postępowania przygotowawcze zakończone w 2016 r. z podziałem na województwa.....	19
16	Liczba zakończonych w 2016 r. postępowań przygotowawczych na 1 mln mieszkańców w podziale na województwa	19
17	Liczba podejrzanych w postępowaniach prowadzonych przez służby w 2016 r.....	20
18	Płeć podejrzanych w postępowaniach prowadzonych przez służby w 2016 r.....	20
19	Prawomocnie skazani za przestępstwa korupcyjne w 2016 r. z podziałem na województwa	25
20	Prawomocnie skazani za przestępstwa korupcyjne w 2016 r. z podziałem na województwa	25
21	Płeć prawomocnie skazanych dorosłych za przestępstwa korupcyjne w 2016 r.....	26

ISBN 978-83-932954-7-0